'BOLAGSUPPLYSNINGEN OÜ' İLE 'eDATE AND MARTINEZ' KARARLARI IŞIĞINDA BRÜKSEL Ia TÜZÜĞÜ UYARINCA KİŞİLİK HAKKININ İNTERNET ORTAMINDA İHLÂLİNDE MİLLETLERARASI YETKİLİ MAHKEME[*]

Arş. Gör. Elif Hande ALTINTAŞ AÇIKGÖZ[**]

ÖZET

İnternet, verinin her yere yayılması ve her yerden erişilebilmesine imkân sağlayan sistemdir. İnternetin bu özel yapısı, kişilik hakkını oluşturan değerlerin internet ortamında korunmasını her geçen gün zorlaştırmaktadır. Verinin internetteki yayılım hızı arttıkça internet ortamından gerçekleşen kişilik hakkı ihlâl sayısı ve çeşitliliği de artar. Bu durum internet ortamında kişilik hakkı ihlâl edilen mağdurun hangi mahkemeye başvuracağı, başka bir deyişle kişilik hakkının internet ortamından ihlâlinde milletlerarası yetkili mahkemenin neresi olduğu sorusunu gündeme getirir. Günümüzde sıklıkla tartışılan konu hakkında Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD), yakın tarihlerde iki karar vermiştir. Çalışma, internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinde milletlerarası yetkili mahkemenin tespiti noktasında ABAD'ın görüşleri ve Brüksel Ia Tüzüğü'nün uygulamasını yansıtan 25 Ekim 2011 tarihli *eDate and Martinez* kararı ile 17 Ekim 2017 *Bolagsupplysningen OÜ* kararının incelenmesine ilişkindir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği (AB), İnternet, İnternet Ortamında Kişilik Hakkı İhlâli, Brüksel Ia Tüzüğü, Milletlerarası Yetki.

---

[*] DOI: 10.33432/ybuhukuk.1090295– Geliş Tarihi: 19.03.2022 – Kabul Tarihi: 13.06.2022. Çalışma, TUBİTAK 2214-A Yurt Dışı Doktora Sırası Araştırma Burs Programı kapsamında desteklenmiştir.

[**] Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, ehandealtintas@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0060-7094.

INTERNATIONAL JURISDICTION ON THE VIOLATIONS OF PERSONALITY RIGHTS ON THE INTERNET IN ACCORDANCE WITH REGULATION BRUSSELS Ia IN THE LIGHT OF THE DECISIONS OF BOLAGSUPPLYSNINGEN OÜ AND eDATE AND MARTINEZ

ABSTRACT

The internet is a system that allows data to spread everywhere and be accessible from anywhere. In this sense, it becomes increasingly harder to protect the values that constitute the right of personality on the internet. As the rate of spread of data on the internet increases, the types and number of violations of personal rights on the internet also increase. This raises the question of which court has the international jurisdiction in case of the violation of personal right on the internet. The Court of Justice of the European Union (ECJ) has recently made two decisions on this controversial issue. This article presents and analyses the judgment of the Grand Chamber of the ECJ of 25 October 2011 in the cases of *eDate and Martinez* and 17 September 2017 in the cases of *Bolagsupplysningen OÜ* which reflecting the ECJ's views on the application of EU jurisdictional rules (Brussels Ia Regulation) to disputes arising out of alleged violations of personality rights on the internet.

Keywords: European Union (EU), Internet, Violations of Personality Rights on the Internet, Brussels la Regulation, International Jurisdiction.

GİRİŞ

İnternet, verinin her yere yayılmasına, her yerden erişilmesine ve devletlerin çizdiği ülke sınırlarından bağımsız bir dolaşıma[1] sahip olmasına imkân sağlayan sistemdir[2]. Bu bağımsız dolaşım, internet ortamında gerçekleşen ihlâlin artmasının yanında çeşitlenmesine de neden olur[3]. Günümüzde taşınabilen görüntü ve ses kayıt cihazlarının varlığı, kişilere ait özel bilgilerin bilgisayarlar aracılığıyla kolaylıkla depo edilebilmesi ve medyanın toplum içerisindeki konumu, kişilik hakkını oluşturan kişisel değerlerin[4] koruma altına alınmasını iyice zorlaştırmıştır. Diğer bir ifade ile internet, aleniyeti arttırıp kişilik hakkına müdahale alanını genişletmiştir[5]. Bu itibarla

---

1 **Svantesson, Dan Jerker Börje** (2016) Private International Law and the Internet, 3. Baskı, Kluwer Law International B.V, Hollanda, s. 58 vd; **Wendy A. Adams** (2002) "Intellectual Property Infringement in Global Networks: The Implications of Protection Ahead of the Curve", International Journal of Law and Information Technology, C: 10, S: 1, s. 71-131, s. 87.

2 **Mefford, Aron** (1997) "Lex Informatica: Foundations of Law on the Internet," Indiana Journal of Global Legal Studies, C: 5, S: 1, s. 211-237**,** s. 216; **Márton, Edina** (2016), Violations of Personality Rights through the Internet: Jurisdictional Issues under European Law, 1. Baskı, Baden, Nomos, s. 56; **Wandell, Tracie E.** (2011) "Geolocation and Jurisdiction: From Purposeful Availment to Avoidance and Targeting on the Internet", Journal of Technology Law & Policy, C: 16, S: 2, s. 275-306, s. 275; **Kernen, Alexander** (2014) Persönlichkeitsverletzungen im Internet Zuständigkeit schweizerischer Gerichte im internationalen Verhältnis, 1.Baskı, Dike Verlag, Zürich**,** s. 28.

3 **Oğuz, Habip** (2012) İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlâli ve Korunması, 2. Baskı, Adalet, Ankara**,** s. 58.

4 Kişinin ses kaydı, vücut bütünlüğü, beden sağlığı, fikrî mülkiyet hakları, malî hakları ya da konut gibi taşınabilir eşyaları ile eğitim diploması gibi değerler kişilik hakkını oluşturan maddî değerlerdir. Toplumdaki itibar, şeref ve haysiyet, özel hayatın gizliliği, din ve vicdan hürriyeti, ad, evlilik ilişkileri gibi değerler ise bireyin kişilik hakkını oluşturan manevî değerlerdir. Bkz. **Tandoğan, Haluk** (1963) "Şahsiyetin Akit Dışı İhlâllere Karşı Korunmasının İşleyiş Tarzı ve Basın Yoluyla Olan İhlâllere Karşı Özel Hayatın Korunması" Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 20, S: 1, s. 1-36, s. 8; **Serozan Rona** (1977) "Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler" İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, C: 11, S: 14, s. 93-112, s. 93.

5 **Siebert, W.** (1969) "Şahsiyet Hakları ile İlgili Meseleler", (Çeviren Bilge Öztan), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 26, S: 1, s. 217-230, s. 217 vd.; **Dural, Mustafa/**

hak ihlâline yol açan veri, yalan, iftira veya kişinin mahremiyetini ihlâl edecek nitelikteyse mağdur, başvurduğu devletin yasalarına göre tazminat talep etme ve/veya zararlı verinin düzeltilmesini veya kaldırılmasını talep etme gibi bazı haklara sahip olabilir[6]. Ancak bu noktada, hukukî korumadan yararlanmak isteyen mağdurun hangi devlet mahkemelerine başvuracağı sorusu öncelikle cevaplandırılmalıdır.

İnternet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinde mağdurun hangi mahkemeye başvuracağı, başka bir deyişle, milletlerarası yetkili mahkemenin tespiti; dergi, gazete, radyo ya da TV yayını gibi geleneksel medya araçlarıyla işlenen kişilik hakkı ihlâllerine oranla daha karmaşıktır. Şöyle ki; internet

Öğüz, Tufan (2021) Türk Özel Hukuku-Cilt II Kişiler Hukuku, 22. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, s. 99.

6 **Bogdan, Michael** (2018) "Regulation Brussels Ia and Violations of Personality Rights on the Internet", Nordic Journal of International Law, C: 87, S: 2, s. 212-220, s. 212. Türk hukukunda internetteki yayınlar sebebiyle meydana gelen kişilik hakkı ihlâllerinde mağduru koruyan düzenlemelere, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da özel olarak yer verilmiştir (5651 sk. m. 9, 9/A). Kanun'a göre, kişilik hakkı internet ortamında ihlâl edilen mağdur, içerik sağlayıcıya, içerik sağlayıcıya ulaşamaması durumunda ise yer sağlayıcıya başvurarak, içeriğin yayından çıkarılmasını talep edebilir (5651 sk m. 9/1). Talep, içerik ve yer sağlayıcı tarafından 24 saat içerisinde cevaplandırılır (5651 sk m. 9/2). Bu talepten ayrı mağdur, sulh ceza hakimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini isteme hakkına da sahiptir (5661 sk m. 9/1). Türk hukuku, internet ortamındaki verinin mağdurun özel hayatının gizliliğini ihlâl etmesi durumunda ise mağdura daha sıkı bir koruma sağlayarak ona, doğrudan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na başvurma hakkı tanımıştır. Bu halde mağdur, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteme hakkına sahiptir (5651 sk m. 9/A/1). Mağdurun Kurum'a yaptığı talep, doğrudan Erişim Sağlayıcıları Birliği'ne bildirilmekte ve erişim sağlayıcılardan, tedbir talebinin derhâl ve en geç dört saat içinde yerine getirmesi istenmektedir (5651 sk m. 9/A/3). Ancak mağdur da internet ortamındaki yayının içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiğinden bahisle erişimin engellenmesi talebini, Kurum'a talepte bulunduğu saatten itibaren yirmi dört saat içerisinde sulh ceza hakiminin kararına sunmalıdır. Aksi hâlde erişimin engellenmesi tedbiri kendiliğinden kalkacaktır (5651 sk m. 9/A/5). İlave olarak mağdur, erişimin engellenmesi ya da yayından çıkarma taleplerinin yanında Türk Medeni Kanunu (TMK) uyarınca önleme, durdurma tespit davalarını açabileceği gibi internetteki verinin yol açtığı zararların tazmini amacıyla maddî ya da manevî tazminat davası da açabilecektir (TMK 25/son).

ortamındaki kişilik hakkı ihlâli, farklı aşamaların bir araya gelmesi ile gerçekleşir. Çok genel bir anlatımla kişilik hakkı ihlâline yol açan veri, öncelikle içerik sağlayıcı tarafından hazırlanır. Daha sonra hazırlanan veri, internete yüklenir. Yüklenen veri, bir sunucuda depolanmaya başlar. Depolanan veri, bir internet kullanıcısı tarafından sunucudan talep edilir ve yönlendiriciler (*traceroute)* aracılığıyla onu talep eden kullanıcının bilgisayarına ulaşır. Artık veri, onu talep eden kullanıcının bilgisayar ekranında görünür konumdadır. Bu aşamadan sonra ise veri, onu talep eden kullanıcı tarafından algılanır[7]. İşte internet ortamında gerçekleşen ihlâllerdeki farklı aşamalar, bu aşamaların hangisinin internetten kaynaklanan uyuşmazlıklarda milletlerarası yetkili mahkemenin tespitinde dikkate alınacağı sorusunu akla getirir.

Kural olarak egemenlik yetkisinin bir yansıması olarak her devlet, kendi mahkemelerinin milletlerarası yetkisini belirlemekte özgürdür[8]. Ancak günümüzde bazı uluslararası araçlar, ulusal hukuklardaki milletlerarası yetki kurallarının birbiri ile uyumunu ve hatta yeknesaklaştırılmasını amaçlar. İşte bu uluslararası araçlardan biri 12 Aralık 2012 tarihli Medenî ve Ticarî Hukuk Davalarında Mahkemelerin Yetkisi ve Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizine İlişkin Brüksel Ia Tüzüğüdür (*Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments In Civil and Commercial Matters (recast)*)[9]. Tüzük, yetki kurallarının birbiri ile uyumunu ve hatta yeknesaklaştırılmasını amaçladığından, internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinde yetkili

---

7 **Márton**, s. 28.

8 **Ekşi, Nuray** (2000) Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi, 2. Baskı, Beta, İstanbul, s. 2, 14; **Dardağan, Esra** (2005) Milletlerarası Usul Hukukunda Aşkın Yetki Kavramı, 1. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara, s. 1, 3; **Bigos, Oren** (2005) "Jurisdiction over Cross-Border Wrongs on the Internet", The International and Comparative Law Quarterly, C: 54, S: 3, s. 585-620, s. 586; **Şanlı, Cemal/ Esen, Emre/Ataman-Figanmeşe, İnci** (2021) Milletlerarası Özel Hukuk, 9. Baskı, Beta, İstanbul, s. 409, 425; **Çelikel, Aysel/Erdem, Bahadır B.** (2021) Milletlerarası Özel Hukuk, 17. Baskı, Beta, İstanbul, s. 566; **Nomer, Ergin** (2021) Devletler Hususî Hukuku, 23. Baskı, Beta, İstanbul, s. 383.

9 Regulation (EU) No 1215/2012 of The European Parliament And Of The Council of 12 December 201 on Jurisdiction and The Recognition and Enforcement of Judgments In Civil and Commercial Matters (recast), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R1215&from=EN>s.e.t.14.02.2022.

mahkemenin neresi olacağı sorusunun cevaplandırılmasında, Tüzük hükümlerinin yorumu büyük öneme sahiptir.

Brüksel Ia Tüzüğü m. 4/1 hükmüne göre, davalının yerleşim yeri mahkemesi, genel yetkili mahkemedir. Bu anlamda internet ortamında kişilik hakkı ihlâl edilen mağdur, ilk olarak davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açılabilir. Ayrıca Tüzük, genel yetki kurallarının yanında bazı uyuşmazlıklarda, mahkeme ile uyuşmazlık arasında sıkı irtibata dayanan özel yetki kurallarına da yer vermiştir[10]. Haksız fiiller bakımından özel yetki kuralı, Tüzüğün 7/2. maddesi hükmünde yer alır. Brüksel Ia Tüzüğü m. 7/2 hükmüne göre, haksız fiillerden kaynaklanan davalar "*haksız fiilin vuku bulduğu ya da zararın meydana gelebileceği yer*" (*harmful event occurred or may occur)* mahkemesinde de açılabilir. Dolayısıyla internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinde, özel yetki kuralından hareketle milletlerarası yetkili mahkemenin belirlenebilmesi için "*haksız fiilin vuku bulduğu ya da zararın meydana gelebileceği yer*" ifadesi açıklanmalıdır. Diğer bir ifade ile "*haksız fiilin vuku bulduğu ya da zararın meydana gelebileceği yer*" ifadesinin internetteki ihlâlin oluşum aşamalarından (verinin oluşturulması, internete yüklenmesi, verinin sunucuda depolanması ya da kullanıcı tarafından erişilmesi gibi) hangisi ya da hangilerine karşılık geldiği tespit edilmelidir. Bu amaçla aşağıda Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD) konu hakkında verdiği *eDate and Martinez* ve *Bolagsupplysningen OÜ* kararları incelenecek ve kararlar uyarınca internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinde milletlerarası yetkili mahkemenin neresi olduğu izah edilecektir.

[10] Özel yetki kuralları, mahkeme ile uyuşmazlık arasındaki sıkı irtibata dayanan ve uyuşmazlığın hukukî niteliğinin dikkate alındığı kurallardır: **Ekşi**, s. 76.

I. BRÜKSEL Ia TÜZÜĞÜ DEĞİŞİKLİĞİ ÖNCESİNDE BRÜKSEL SÖZLEŞMESİ M. 5/3 HÜKMÜ İLE BRÜKSEL I TÜZÜĞÜ M. 5/3 HÜKMÜNÜN YORUMU

Brüksel Ia Tüzüğü, 2000 tarihli Brüksel I Tüzüğü'nün[11] yerini almış, Brüksel I Tüzüğü ise 1968 tarihli Brüksel Sözleşmesinin[12] yerine getirilmiştir[13]. Avrupa Birliği (AB) hukukunda, mahkemelerin milletlerarası yetkisini düzenleyen mevzuat zaman içerisinde değişim göstermişse de haksız fiillerden kaynaklanan uyuşmazlıklarda mahkemelerin milletlerarası yetkisini düzenleyen hüküm, her üç düzenlemede özü itibarıyla aynı kalmaya devam etmiştir. Nitekim hem Brüksel Ia Tüzüğü'nde (m. 7/2) hem de Brüksel I Tüzüğü'nde (m. 5/3) haksız fiilden kaynaklanan davalarda "*haksız fiilin vuku bulduğu ya da zararın meydana gelebileceği yer*" mahkemeleri, Brüksel Sözleşmesi'nde ise (m. 5/3) "*haksız fiilin vuku bulduğu*" yer mahkemesi yetkili kabul edilmiştir. Bu itibarla Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD)[14] kararlarında, haksız fiilden kaynaklanan uyuşmazlıklarda mahkemelerin milletlerarası yetkisinin tespitine ilişkin bugüne kadar yapılmış yorumlar, Brüksel Ia Tüzüğü'nün m. 7/2 hükmü bakımından da geçerlidir[15]. Öğreti 2012 yılındaki Brüksel I Tüzüğü değişikliği öncesinde, internet ortamında gerçekleşen haksız fiillerde, mahkemelerin milletlerarası yetkisini konu alan özel bir düzenlemeye ihtiyaç olduğunu vurgulamaktaydı. Ancak öğretideki görüşlere rağmen Brüksel Ia Tüzüğü'nde, Brüksel I Tüzüğü'ndeki hüküm aynen korunmuştur. Bu sebeple Brüksel I Tüzüğü'ndeki "*haksız fiilin vuku bulduğu ya da zararın meydana gelebileceği yer*" kuralının yorumları da

---

[11] Council Regulation (EC) No 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001R0044&from=EN>, s.e.t.14.02.2022.

[12] Brussels Convention on Jurisdiction and the Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:41968A0927(01)&from=EN>s.e.t. 14.02.2022.

[13] **Bogdan** (2018), s. 213.

[14] 1 Aralık 2009 tarihli Lizbon Antlaşmasından önce Avrupa Toplulukları Adalet Divanı (ATAD).

[15] **Bogdan** (2018), s. 213.

günümüzde halen geçerli ve önemlidir[16]. Yine ABAD'a göre, Brüksel Sözleşmesi ve Brüksel I Tüzüğü m. 5/3'te yer alan "*haksız fiilin vuku bulduğu yer*" kuralına istinaden mahkemelerin milletlerarası yetkisinin tespitine ilişkin internet öncesi dönemde verilen kararlardaki yorumlar, internet ortamında gerçekleşen ihlâller bakımından da aynen geçerlidir.

ABAD, internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinde milletlerarası yetkili mahkemenin neresi olduğuna ilişkin kararlarını, internet ortaya çıkmadan önce verdiği iki kararındaki görüşlerine dayandırmıştır. ABAD'ın görüşlerini dayandırdığı ilk karar, 1976 tarihli *G. J. Bier BV v Mines de potasse d'Alsace SA* davasında verilmiştir.[17] Karar, Divan'ın mesafeli haksız fiillerde[18] mahkemelerin milletlerarası yetkisini ele aldığı ve Brüksel Sözleşmesi m. 5/3'teki "*haksız fiilin vuku bulduğu yer*" ifadesini yorumladığı ilk karardır. Kararda ABAD, mesafeli haksız fiiller bakımından "*haksız fiilin vuku bulduğu yer*" ifadesinin haksız fiilin işlendiği yer ve zarar yerine karşılık geldiğine[19] ve haksız fiil mağdurunun (davacının) seçimine bağlı, haksız fiilin işlendiği yer ya da zarar yeri mahkemelerinden birisinde dava açılabileceğine karar vermiştir[20]. Böylece ABAD ilk kararıyla, fiillin işlendiği yerin ve zarar yerinin farklı

---

[16] **Roth, Wulf-Henning** (2013) "Persönlichkeitsschutz im Internet: Internationale Zuständigkeit und Anwendbares Recht", IPRax, S: 3, s. 215-227, s. 216. ABAD'da bu yorumu kabul eder: Bolagsupplysningen OÜ ve Ingrid Ilsjan v Svensk Handel AB, Case C-194/16, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=195583&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=9292600 >s.e.t. 15.02.2022, paragraf 24; eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, Cases C-509/09 and C-161/10, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=2E69E1CEAE7012275835E39E5157C36F?text=&docid=111742&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1277589>, s.e.t. 17.02.2022, paragraf, 38.

[17] G. J. Bier BV v Mines de potasse d'Alsace SA, Case 21/76, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:61976CJ0021&from=EN>, s.e.t.16.02.2022.

[18] Mesafeli haksız fiil, fiili gerçekleştiren eylem ile haksız fiil sonrasında meydana gelen zararın farklı ülkelerde vuku bulmasını ifade eder: **Márton**, s. 133; **Oster, Jan** (2012) "Rethinking Shevill. Conceptualising the EU Private International Law of Internet Torts Against Personality Rights, International Review of Law, C: 28, S: 2-3, s. 115.

[19] G. J. Bier BV v Mines de potasse d'Alsace SA, s. 1747, 1748 (paragraf 24).

[20] G. J. Bier BV v Mines de potasse d'Alsace SA, s. 1748 (paragraf 25).

devletlerde bulunduğu mesafeli haksız fiillerde[21], birbirine eşit konumda olan fiilin işlendiği yer ya da zarar yeri mahkemelerinden birisinde davacının kendi seçimine bağlı dava açabileceğine hükmetmiştir (*twin criteria*)[22]. Karardaki Brüksel Sözleşmesi m. 5/3 hükmünün bu şekildeki yorumu, fiilin işlendiği yer ve zarar yerinin farklı devletlerde olduğu sonraki davalarda, bir ilke haline gelmiştir.

Bier kararından sonra 1995 yılında ABAD, farklı devletlere dağıtımı yapılan bir gazetedeki makaleden kaynaklanan kişilik hakkı ihlâlinde, mahkemelerin milletlerarası yetkisinin tespiti için yeniden Brüksel I Tüzüğü m. 5/3 hükmündeki "*haksız fiilin vuku bulduğu yer"* ifadesini yorumlamıştır. *Shevill and Others v Presse Alliance SA*[23] kararında ABAD, kişilik hakkı ihlâli mağdurunun, haksız içeriğin yer aldığı gazetenin yayımcısına karşı nerelerde dava açabileceğini göstermiştir[24]. Kararında Mahkeme, *Bier* davasındaki görüşünü aynen sürdürmüş ve "*haksız fiilin vuku bulduğu yer"* ifadesinin fiilin işlendiği yer ve zarar yerine karşılık geldiğini ifade etmiştir. Bu itibarla geleneksel basılı medya yoluyla işlenen kişilik hakkı ihlâllerinde fiilin işlendiği yer ve zarar yerinin tespitini yapan Mahkeme, mağdurun, fiilin işlendiği yer

---

21 **Márton**, s. 133; **Oster,** s. 115; **Wagner, Gerhard** (1998) "Ehrenschutz und Pressefreiheit im europäischen Zivilverfahrens- und Internationalen Privatrecht", Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht / The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, C: 62, S: 2, s. 243-285, s. 247.

22 G. J. Bier BV v Mines de potasse d'Alsace SA, s. 1748 (paragraf 25); **Mankowski, Peter** (2012) "European Commentaries on Private International Law Brussels I Regulation Revised Edition", Magnus, Ulrich / Mankowski Peter (eds), Sellier European Law Publishers, Munich, s. 239; **Márton**, s. 134; **Lehmann, Matthias** (2015) The Brussels I Regulation Recast, (Eds: Dickinson, Andrew/ Lein, Eva/ James, Andrew), 1. Baskı, Oxford University Press, Londra, s. 156.

23 Shevill and Others v Presse Alliance SA, Case C-68/93, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:61993CJ0068&from=EN> s.e.t. 16.02.2022.

24 Karar hakkındaki ayrıntılı değerlendirme için bkz: **Özel, Sibel** (2003) "Basın Yoluyla Kişilik Hakkı İhlali Davalarında Yetkili Mahkemenin Tesisinde Ele Alınan Haksız Fiilin İka Yeri Kuralına Avrupa Adalet Divanı Tarafından Getirilen Yorum: Fiona Shevill and Others v. Pres Alliance SA Davası", Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan, (Eds: Öztek,Selçuk/ Yıldırım, Kamil/ Yıldırım, Nevhis Deren), s. 263-279. **Özel, Sibel** (2004) Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Hakkının Korunması**,** 2. Baskı, Seçkin, Ankara, s. 126 vd.

olan yayımcının kurulu bulunduğu (yerleştiği) yer[25] mahkemesinde (*place of establishment*) ya da haksız fiilin zarar yerine karşılık gelen derginin dağıtıldığı ve mağdurun zarar gördüğünü iddia ettiği üye ülke mahkemesinde yayımcıya karşı dava açabileceğine hükmetmiştir. Ancak ABAD'a göre, haksız fiilin işlendiği yere karşılık gelen yayımcının kurulu bulunduğu üye ülke mahkemesi, AB ülkelerinde meydana gelen tüm zararlar hakkında karar verebilecekken, haksız fiilin zarar yerine karşılık gelen derginin dağıtıldığı ve mağdurun zarar gördüğünü iddia ettiği üye ülke mahkemesi, sadece o yayından kaynaklı kendi ülkesinde meydana gelen zararla sınırlı yargılama yapabilecektir (*mosaic principle*)[26].

II. eDATE AND MARTINEZ DAVASI

ABAD, *Shevill* kararından 16 yıl sonra ilk kez, internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinden kaynaklanan bir uyuşmazlıkla ilgilenmiş ve yetkili mahkemenin neresi olduğu sorusunu Brüksel I Tüzüğü m. 5/3 (Brüksel Ia Tüzüğü m. 7/2) hükmünü yorumlayarak çok daha açık bir şekilde cevaplandırmıştır. ABAD, 25 Ekim 2011 tarihli *eDate and Martinez*[27] kararında, *Shevill* ve *Bier* davasındaki görüşlerini, internetten kaynaklanan uyuşmazlıkların niteliğine uygun düşecek şekilde uyarlamıştır. Esasen ABAD, *Shevill* kararındaki görüşlerin, diğer medya ve iletişim araçları aracılığıyla gerçekleştirilen kişilik hakkı ihlâli türlerinin tamamına uygulanabileceğini kabul etmiştir[28]. Bu anlamda *eDate and Martinez* davasında da ABAD, *Bier* davasında benimsediği "*haksız fiilin vuku bulduğu yer*" ifadesinin fiilin işlendiği yer ve zarar yerine karşılık geldiği görüşü ile zarar yeri mahkemeleri bakımından *Shevill* davasındaki mozaik yaklaşım görüşünü devam ettirmiştir.

---

[25] Öğretide yayıncının tesis yeri olarak da kullanılmaktadır: **Özel** (2004), s. 137.

[26] Shevill and Others v Presse Alliance SA, s. 462 (paragraf 33).

[27] eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, Cases C-509/09 and C-161/10, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=2E69E1CEAE7012275835E39E5157C36F?text=&docid=111742&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1277589>, s.e.t. 18.02.2022.

[28] eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, paragraf 44.

A. SOMUT OLAYDAKİ UYUŞMAZLIK

Aslında *eDate and Martinez* kararında ABAD, iki ayrı davada kendisine yöneltilen soruları tek bir kararla cevaplandırmıştır. Kararda, ABAD'ın önüne gelen ilk dava *eDate* davasıdır. Almanya'da ikamet eden davacı X, 1993 yılında erkek kardeşiyle birlikte tanınmış bir aktörü öldürmek suçundan ömür boyu hapis cezasına çarptırılmış, Ocak 2008'de ise şartlı tahliyeyle serbest bırakılmıştır. Ancak Avusturya'da kurulmuş eDate Advertising şirketi, 'www.rainbow.at' adresli internet portalının eski haberlere ayrılan kısmında, Almanya'da yürütülmüş ceza yargılamalarına ilişkin bir rapora yer vermiştir. Raporda, X'in ve erkek kardeşinin adı, yargılama sürecinde temyize başvurdukları, işledikleri suçun kısa açıklaması gibi bazı verilere de yer verilmiştir. Bunun üzerine X, eDate Advertising'e başvurarak ondan kendisine ilişkin verileri siteden kaldırılmasını ve kendisi hakkında gelecekte yayın yapmaktan kaçınacağına ilişkin bir taahhüt vermesini istemiştir. eDate Advertising her ne kadar X'in talebini yanıtsız bırakmışsa da bu başvuru üzerine sitedeki verileri yayından kaldırmıştır. Ancak X, eDate Advertising'in işlenen suçla bağlantılı kendisi hakkında haber yaparken tam adını kullanmaktan kaçınması istediğini de kapsayan bir ihtiyati tedbir talebi ile Alman mahkemelerine başvurmuştur. eDate Advertising ise Alman mahkemelerinde açılan bu davaya, 'www.rainbow.at' adresli internet sitesinin Avusturya'dan yönetilmesi sebebiyle Alman mahkemelerinin bu konuda karar vermeye yetkili olmadığı iddiasıyla karşı çıkmıştır[29].

ABAD'ın ele aldığı ikinci uyuşmazlıkta ise 'www.sundaymirror.co.uk' adresli internet sitesinde, İngilizce yayımlanan bir haber dolayısıyla Fransız vatandaşı ve aktör Olivier Martinez ile babası Robert Martinez özel hayatlarının gizliliğinin ihlâli ve haber metninde yer alan fotoğraf dolayısıyla da Olivier Martinez'in şeref ve haysiyetinin ihlâl edildiği iddialarıyla internet sitesini işleten İngiliz MGN Limited şirketine karşı Paris mahkemelerinde dava açmıştır. Açılan davada davacılar, uğradıkları manevî zararın tazminini talep ederken davalı, verilerin internete yüklenmesi ile Fransız topraklarında

[29] eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, paragraf 16-19.

meydana geldiği iddia edilen zarar arasında yeterli bağlantı bulunmadığı gerekçesiyle Fransız mahkemesinin yetkisine itiraz etmiştir[30].

Yukarıda uyuşmazlık konusu olayların kısaca özetlendiği *eDate and Martinez* davasında Alman ve Paris mahkemeleri ABAD'a, mahkemelerin milletlerarası yetkisinin tespitine ilişkin Brüksel I Tüzüğü m. 5/3 (Brüksel Ia Tüzüğü m. 7/2) hükmündeki "*haksız fiilin vuku bulduğu yer*" ifadesinin internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlleri bakımından nasıl yorumlanacağını sormuştur. ABAD ise kendisine iki ayrı davada yöneltilen bu soruyu, tek bir kararda yanıtlamıştır[31]. Esasen ABAD'ın iki ayrı dava ile kendisine yöneltilen soruyu tek bir kararla yanıtlaması, Brüksel I Tüzüğü m. 5/3 (Brüksel Ia Tüzüğü m. 7/2) hükmünün yorumunun, internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâli türlerinin tamamı için geçerli olduğunu gösterir. Bu anlamda karar, Brüksel I Tüzüğü m. 5/3 (Brüksel Ia Tüzüğü m. 7/2) hükmünün yorumunda internet ortamındaki haksız fiilin, özel hayatın gizliliğini ihlâl ya da şeref ve haysiyetin ihlâli gibi, kişilik hakkı ihlâlinin farklı türleri olması bakımından bir ayrım yaratmayacağını açıkça ortaya koymaktadır[32].

eDate davasında Alman mahkemesi ABAD'a internette gerçekleşebilecek muhtemel kişilik hakkı ihlâlinde "*haksız fiilin vuku bulduğu yer ya da zararın meydana gelebileceği yer*" ifadesinin nasıl yorumlanması gerektiğini de sormuştur[33]. ABAD kendisine sorulan bu soruyu kabul etmesine[34] rağmen kararında, sorunun cevabına ilişkin bir açıklama yapmamıştır. Ancak o dönemde öğreti, Tüzüğün haksız fiillerde yetkiyi düzenleyen hükmünün sadece tazminat taleplerini değil ihtiyatî tedbir taleplerini de kapsadığını ve ABAD'ın

---

30 eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, paragraf 25, 26.

31 eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, paragraf 24, 29.

32 **Nagy, Csongor Istvan** (2012), "The World is Dangerous Weapon: Jurisdiction Applicable Law and Personality Rights in EU Law Missed and New Opportunities", Journal of Private International Law, C: 8, S: 2, s. 251-296, s. 259, 260.

33 eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, paragraf 24.

34 eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, paragraf 35.

eDate and Martinez kararındaki görüşlerinin muhtemel kişilik hakkı ihlâlleri için de geçerli olduğunu kabul etmişti[35].

B. İNTERNET ORTAMINDA GERÇEKLEŞEN KİŞİLİK HAKKI İHLÂLİNDE YETKİLİ MAHKEME

ABAD, *eDate and Martinez* kararında öncelikle, Bürüksel I Tüzüğü m. 5/3'in (Brüksel Ia Tüzüğü m. 7/2), genel yetki kriteri olan davalının yerleşim yeri yetki kriterinden ayrı, uyuşmazlık ve mahkeme arasındaki sıkı irtibatı sağlayan özel bir yetki kuralı olduğunu, deliller ve yargılamanın yürütülmesinde kolaylık sağladığını ve hükümdeki "*haksız fiilin vuku bulduğu yer"* ifadesinin fiilin işlendiği yer ve zarar yeri mahkemelerine karşılık geldiğini yeniden vurgulamıştır[36]. *Bier* ve *Shevill* davasına yaptığı bu atıfların ardından ABAD, internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinde fiilin işlendiği yerin ve zarar yerinin neresi olduğunu açıklamıştır.

1. Fiilin İşlendiği Yer Mahkemesi

ABAD, internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinde fiilin işlendiği yerin tespitinde, *Shevill* kararında benimsediği görüşünü hiç değiştirmeksizin aynen kabul etmiştir. Geleneksel yazılı medya aracılığıyla işlenen kişilik hakkı ihlâlinden kaynaklanan bir uyuşmazlığı konu alan *Shevill* kararına göre; haksız fiilin işlediği yer, haksız içeriğe sahip derginin yazılıp, basıldığı ve dağıtıma sunulduğu yerdir[37]. Zira derginin yazılıp, basıldığı ve dağıtıma sunulduğu yer, zarara sebep olan fiilin gerçekleştiği yer yani o fiilin menşe yeridir[38]. Bu yer, uyuşmazlıkla sıkı irtibatlı olduğundan yargılamanın yapılması ve delillerin toplanması bakımından da kolaylık sağlayacaktır[39]. Bu

---

35 **Hess, Burkhard** (2012) "Der Schutz der Privatsphäre im Europäischen Zivilverfahrensrecht" Juristen Zeitung, C: 67, S: 4, s. 189-193, s. 191; **Lehmann**, s.160. Ancak ABAD, aşağıda incelenecek *Bolagsupplysningen OÜ* kararı ile öğretinin bu görüşünün haklı olmadığını ortaya koymuştur: Bakınız aşağıda *Bolagsupplysningen OÜ* kararı.

36 eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, paragraf 40, 41.

37 Shevill and Others v Presse Alliance SA, s. 460, 461 (paragraf 24).

38 **Nagy**, s. 257.

39 Shevill and Others v Presse Alliance SA, s. 460 (paragraf 21).

anlayış, *eDate and Martinez* kararıyla internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlleri için de kabul edilmiştir. ABAD'a göre, internetteki kişilik hakkı ihlâli; verinin hazırlanması, yükleme kararının alınması ve internete yüklenmesiyle oluşur. Tüm bu aşamaların organizasyonu ise yayımcının kurulu bulunduğu yerden gerçekleştirilir. Dolayısıyla internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinde haksız fiilin işlendiği yer, ihlâle yol açan fiillerin tamamının organize edildiği, yayımcının faaliyetlerde bulunduğu, yayım için faaliyetlerini icra ettiği yerdir[40]. ABAD'a göre, uyuşmazlıkla sıkı ilişkili ve haksız fiilin işlendiği yer olan yayımcının kurulu bulunduğu yer mahkemesinde açılacak davada mağdur, AB'ye üye devletlerde meydana gelen zararın tamamının tazminini talep edebilecektir[41].

2. Zarar Yeri Mahkemesi

İnternet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâli bakımından esas sorun ise haksız fiilin zarar yerinin neresi olduğudur. ABAD zarar yerinin tespitinde, *Shevill* davasındaki görüşünü takip etmişse de bu görüşünün internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlleri için uyarlaması gerektiğine karar vermiştir. Mahkeme, geleneksel basılı medyadaki dağıtımın aksine, internete yüklenen verinin her yere yayıldığı ve verinin, onu internete yükleyen kişinin niyetinden ve kontrolünden bağımsız, dünya çapında ve sınırsız sayıdaki internet kullanıcısına ulaşabildiğini vurgulamıştır[42]. Mahkemeye göre, yazılı medya aracılığıyla işlenen kişilik hakkı ihlâlinde zarar yeri mahkemesinin tespitinde kullanılan "dağıtım yeri" kriteri[43], internetteki yayılımın evrenselliği sebebiyle internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinin zarar yerinin tespitinde dikkate alınamaz. Ayrıca münhasıran bir üye devlette meydana gelen zararın tespitinde, verinin o üye devletteki yayılımının kesin ve doğru şekilde ölçülebilmesi de teknik açıdan pek mümkün değildir[44].

---

40 **Márton**, s. 238.

41 eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, paragraf 40, 41.

42 eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, paragraf 45.

43 Shevill and Others v Presse Alliance SA, s. 461 (paragraf 29).

44 eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, paragraf 45.

Dolayısıyla internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinde zarar yerinin tüm dünyaya yayılabilme ihtimâline binaen, *Shevill* davasındaki görüşlerin uyarlanması şarttır[45]. Ayrıca verinin yayılımının genişliği ele alındığında mağdura, internetteki veriden kaynaklanan tüm zararlarının tazminini talep edebileceği bir yer mahkemesi de gösterilmelidir.

ABAD'a göre, internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâllerinde mağdur, öncelikle haksız fiilin zarar yeri olarak menfaatlerinin merkezi olan (*the centre of his interests)* yerde dava açabilir. Menfaatlerinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde mağdur, AB üyesi ülkelerde meydana gelen tüm zararların tazminini talep edebilir. Zira internetteki veri, etkisini en çok mağdurun menfaatlerinin merkezinin bulunduğu yerde gösterir. Bu yer mahkemesi, uyuşmazlıkla en sıkı ilişkiye sahip mahkeme olarak verinin kişilik hakkı üzerindeki etkisini en doğru şekilde değerlendirebilecektir[46]. Ayrıca mağdurun menfaatlerinin merkezi kriteri, mağdurun dava açabileceği mahkemeyi kolayca belirleyebilmesine, davalının da kendisine karşı hangi mahkemede dava açılabileceğini makûl bir şekilde tahmin edebilmesine imkân verdiği için öngürülebilirliği de sağlayacaktır[47].

ABAD'a göre, mağdurun menfaatlerinin merkezi olan yer, kural olarak mağdurun mutad meskenin bulunduğu yere karşılık gelir. Dolayısıyla internette kişilik hakkı ihlâl edilen mağdur, mutad meskenin bulunduğu yer mahkemesinde dava açarak AB üyesi ülkelerde meydana gelen tüm zararlarının tazminini talep edebilir. Ancak mutad mesken dışında iş ilişkileri gibi çeşitli sebeplerle başka bir üye devletle sıkı ilişkisinin tespit edilebildiği hallerde, mağdurun sıkı ilişkisinin bulunduğu üye devlet de menfaatlerinin merkezi kabul edilebilir[48]. Bu anlamda mağdurun menfaatlerinin merkezi, onun mutad meskenin bulunduğu yerde olabileceği gibi iş ilişkilerini yürütmek gibi çeşitli sebeplerle sıkı ilişki içerisinde bulunduğu başka bir üye devlette de bulunabilir.

---

45 Shevill and Others v Presse Alliance SA, s. 461 (paragraf 33).

46 eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, paragraf 48.

47 eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, paragraf 50.

48 eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, paragraf 49.

Ancak bu hallerde bu iki ülke mahkemesinin yetkisinin alternatif olduğundan söz edilemez. Mağdur, menfaatlerinin merkezi olan yerin neresi olduğunu uyuşmazlık konusu olaya bakarak kendisi belirlemelidir[49]. Zira ABAD kararında "*a centre of his interests"* ifadesi yerine *"the centre of his interests"* ifadesine yer vererek, davacının birden çok yerde menfaatlerinin merkezi olabileceğine ilişkin yorumların önü kapatmıştır[50]. Ayrıca mağdur, AB'ye üye devletlerden birisinde menfaatlerinin merkezine sahip değilse, mağdurun menfaatlerinin merkezi yetki kriteri etkisiz kalacak ve internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinde yetkili mahkemenin tespitinde dikkate alınmayacaktır[51].

ABAD'a göre mağdur, menfaatlerinin merkezi olan yer mahkemesinden ayrı, zarar yeri yetki kriterinden hareketle verinin "erişim yeri" mahkemelerine de başvurabilir. Bu görüşüyle ABAD, *Shevill* davasındaki *mozaik yaklaşım* anlayışını internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlleri bakımından da kabul etmiştir. Bu anlamda, internetteki verinin yayılımının genişliği ele alındığında mağdur, zararın meydana geldiği üye devletlerin tamamında sadece o üye ülkede meydana gelen zararlarla sınırlı olarak tazminat davası açabilmelidir. Diğer bir ifadeyle, internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinde, internetteki verinin önceden ya da mevcut durumda erişilebilir olduğu tüm üye devlet mahkemeleri (erişim yeri mahkemesi), o veriden kaynaklı olarak yalnızca kendi ülkesinde meydana gelen zararların tazmini amacıyla açılan davalarda yetkilidir[52]. Erişim yeri mahkemelerinin yetkisinin tespiti bakımından ise veriye erişim sayısı önemsizdir[53]. Bu itibarla mozaik

---

49 **Hartley, Trevor** (2012) "Cross-Border Privacy Injunctions: The EU Dimension,", Law Quarterly Review, S:128, s.197-202, s. 199; Márton, s. 262; Nagy, s. 271.

50 **Bogdan, Michael** (2011) "Defamation on the Internet, Forum Delicti and the E-Commerce Directive: Some Comments on the ECJ Judgment in the eDate Case", Yearbook of Private International Law, C: 13, s. 483-492, s. 486.

51 **Márton**, s. 288.

52 eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, paragraf 51.

53 Hatta verinin üye ülkeden erişimi engellenmiş olmasına rağmen, veriye bu ülkeden erişim sağlanmışsa o üye ülke mahkemesi, zarar yeri mahkemesi olarak yetkili olmaya devam edecektir: **Márton**, s. 255.

yaklaşımla ABAD, verinin erişilebildiği tüm üye devlet mahkemelerinin, internetten kaynaklanan kişilik hakkı ihlâlleri bakımından yetkili olduğuna ancak verinin erişilebildiği her üye devlet mahkemesinin yalnızca o veriden kaynaklanan ve kendi ülkesinde meydana gelen zararla sınırlı bir yargılama yapabileceğine hükmetmiştir. ABAD, verinin erişim yeri mahkemelerinin tespitinde mağdurun for devletindeki tanınırlığının dikkate alınıp alınmayacağı ile for devletinden veriye gerçek erişimin sağlanmasının gerekli olup olmadığı hususlarını ise cevapsız bırakmıştır[54].

Özetle *eDate and Martinez* kararıyla ABAD, internet sitesindeki veri sebebiyle kişilik hakkının ihlâl edildiğini düşünen mağdurun, AB üyesi ülkelerde verinin neden olduğu tüm zararların tazmini amacıyla dava açabileceği gibi yalnızca belirli bir üye ülkede meydana gelen zararların tazmini amacıyla da dava açabileceğini kabul etmiştir. Verinin AB üyesi ülkelerde sebep olduğu tüm zararların tazmini amacıyla dava açmak isteyen mağdur, fiilin işlendiği yere karşılık gelen yayımcının kurulu bulunduğu yer mahkemesinde ya da haksız fiilin zarar yeri olan mağdurun menfaatlerinin merkezinin bulunduğu üye devlet mahkemesinde dava açabilir. Yine mağdurun, verinin erişilebilir olduğu her bir üye devlet mahkemesinde yalnızca, o üye devletin topraklarında meydana gelen zararın tazminini talep etme hakkı da vardır[55]. Tabiidir ki davacının genel yetki kuralından hareketle davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açarak tüm zararları tazmin etme hakkının saklı olduğu da unutulmamalıdır.

---

[54] ABAD'ın cevapsız bıraktığı hususlar hakkında öğretinin görüşleri için bkz: **Nagy**, s. 277; **Villalón, Cruz** (2011) "Opinion of Mr Cruz Villalón — Joined Cases C-509/09 and C-161/10 Opinion of Advocate General Cruz Villalón Delivered on 29 March 2011, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62009CC0509&from=FR>, s.e.t.18.02.2022, s. 10286, 10287 (paragraf 47, 50); **Hess**, s. 191. **Márton**, s. 254; 260, 261; **Kernen**, s. 343.

[55] eDate Advertising GmbH v X and Olivier Martinez, Robert Martinez v MGN Limited, paragraf 52.

III. BOLAGSUPPLYSNINGEN OÜ DAVASI

ABAD, *eDate and Martinez*, kararından sonra 17 Ekim 2017 tarihli *Bolagsupplysningen OÜ ve Ingrid Ilsjan v Svensk Handel AB*[56] davasında, internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâline ilişkin "*haksız fiilin vuku bulduğu yer ya da zararın meydana gelebileceği yer*" ifadesini, ikinci kez değerlendirerek kararını vermiştir. *Bolagsupplysningen OÜ* kararı, ABAD'ın kişilik hakkı ihlâlinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda verdiği diğer kararlarının aksine kişilik hakkı ihlâli mağdurunun tüzel kişi olması ve internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinde, ihtiyati tedbir talepleri bakımından yetkili mahkemenin açıkça gösterildiği ilk karar olması sebepleriyle önemlidir. Kararda, Brüksel Ia Tüzüğü m. 7/2 hükmünde yer alan "haksız fiilin vuku bulduğu yer" ve "haksız fiilin zarar yeri" yetki kriteri inceleme konusu yapılmıştır. Nitekim dava ile tüzel kişi mağdur açısından zarar yerinin neresi olduğu sorusu açığa kavuşturulduğu[57] gibi *eDate and Martinez* kararından sonra öğreti tarafından benimsenen, verinin erişilebilir olduğu her yer mahkemesinin ihtiyati tedbir talepleri bakımından yetkili olup olmadığı[58] sorusunun cevabı da verilmiştir.

A. SOMUT OLAYDAKİ UYUŞMAZLIK

Uyuşmazlık konusu olayda Estonya hukukuna göre kurulmuş ancak esas faaliyetlerini İsveç'te yürüten bir şirket, işçisiyle birlikte Estonya mahkemelerinde İsveç tâbiiyetindeki bir tüzel kişiye karşı dava açmıştır. Davacılara göre, davalı tüzel kişinin internet sitesindeki yanlış bilgiler ve aşağılayıcı yorumlar, davacıların kişilik hakkını ihlâl etmektedir. Bu anlamda davacılar, Estonya mahkemesinden, davalının internet sitesindeki yanlış bilgilerin düzeltilmesini, kişilik hakkını ihlâl edici nitelikteki yorumların silinmesini ve davacı şirketin maruz kaldığı ekonomik zararlar ile şirket çalışanının uğradığı manevî zararların tazminini talep etmiştir. Davacının

---

[56] Bolagsupplysningen OÜ ve Ingrid Ilsjan v Svensk Handel AB, Case C-194/16, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=195583&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=9292600 >s.e.t. 15.02.2022.

[57] Bolagsupplysningen Case, paragraf. 22 vd.

[58] Bolagsupplysningen Case, paragraf. 45 vd.

iddiasına göre, davalının internet sitesindeki yorumlar, şirketin İsveç'teki ticarî faaliyetlerini felce uğratmıştır[59]. Davaya bakan ilk derece mahkemesine göre, internet sitesindeki ifade ve yorumların İsveççe olması, onların çevirisi yapılmadıkça Estonya'da mukim kişilerin bu ifade ve yorumlardan haberdar olmasını önler. Dolayısıyla söz konusu içeriğin anlaşılabilmesi dile bağlı bir husustur ve zararın Estonya'da meydana geldiği ispatlanamamıştır. Sonuç olarak ilk derece mahkemesi, zararın Estonya'da meydana gelmemesi sebebiyle Brüksel Ia Tüzüğü m. 7/2 hükmünün uygulanamayacağına ve Estonya mahkemesinin yetkisiz olduğuna karar vermiştir. Mahkemeye göre, internet sitesinin Estonya'da erişilebilir olması, açılacak hukuk davalarında Estonya mahkemelerinin yetkili olduğu anlamına da gelmeyecektir[60]. Kararın temyizi üzerine davayı inceleyen Estonya Yüksek Mahkemesine göre ise en azından Estonya menşeili Bolagsupplysningen şirketinin, Estonya'da meydana gelen zararlarının tazmini bakımından Estonya mahkemeleri yetkili olmalıdır[61]. Ancak Estonya Yüksek Mahkemesi, davalı tüzel kişinin ikametgahının İsveç'te bulunması, uyuşmazlık konusu internet sitesinin dilinin İsveççe olması ve sitenin esas olarak İsveçli okuyuculara yönelmesi sebepleriyle Brüksel Ia Tüzüğü m. 7/2 hükmü uyarınca Estonya mahkemelerinin yetkisi konusunda şüpheye düşmüş ve uyuşmazlığı ön karar usulü ile ABAD'a götürmüştür[62].

Davada ABAD'a

1. İnternetteki yanlış bilgiler ve bu bilgilerin yayından kaldırılmaması sebebi ile kişilik hakkı ihlâl edilen mağdurun, internetteki verinin daha önce ya da mevcut durumda erişilebilir olduğu her bir üye devlet mahkemesinden o üye devlette meydana gelen zararla ilgili olarak bu verilerin düzeltilmesi ve yayından kaldırılmasını talep edip edemeyeceği,
2. Bürüksel Ia Tüzüğü'nün m. 7/2 hükmünün gerçek kişiler dışında tüzel kişiler için de kullanılıp kullanılamayacağı ve internetteki verinin düzeltilmesi, yayından kaldırılması, veriye yönelik ihtiyati

[59] Bolagsupplysningen Case, paragraf 9, 10.
[60] Bolagsupplysningen Case, paragraf 11.
[61] Bolagsupplysningen Case, paragraf 16.
[62] Bolagsupplysningen Case, paragraf 19, 20.

tedbir taleplerinin ya da verinin yol açtığı zararların tazmininin sağlanması amacıyla tüzel kişinin menfaatlerinin merkezinde dava açılıp açılamayacağı,

3. Tüzel kişinin menfaatlerinin merkezinde dava açılabileceğinin kabulünde ise bu yerin tüzel kişinin idare merkezine mi karşılık geldiği yoksa zarar yerinin tespiti bakımından tüzel kişinin menfaatlerinin merkezi, tüm şartlar çerçevesinde şirketin idare merkezi, müşterilerinin bulunduğu yer, ticarî faaliyetlerinin icra edildiği yer gibi bütün hususların değerlendirilmesi suretiyle mi belirleneceği,

hususları sorulmuştur.

B. İNTERNET ORTAMINDAN GERÇEKLEŞEN KİŞİLİK HAKKI İHLÂLİNDE TÜZEL KİŞİ MAĞDUR AÇISINDAN HAKSIZ FİİLİN ZARAR YERİ

Daha önce de ifade edildiği gibi *Bolagsupplysningen OÜ* davası, tüzel kişi mağdur açısından haksız fiilin zarar yerinin neresi olduğu sorusunu cevaplandırmaktadır[63]. Dava ile ABAD, *eDate and Martinez* kararında internet ortamında kişilik hakkı ihlâl edilen gerçek kişi mağdur açısından haksız fiilin zarar yerinin tespitinde esas aldığı mağdurun menfaatlerinin merkezi kriterinin, tüzel kişi mağdur bakımından da uygulanıp uygulanamayacağını değerlendirmiştir. Bu anlamda ABAD, öncelikle kendisine yöneltilen ikinci ve üçüncü soruyu ele almıştır.

Mahkeme ikinci ve üçüncü sorunun cevabını, *eDate and Martinez* kararındaki görüşlerine dayandırmıştır. ABAD'a göre, Brüksel Ia Tüzüğü m. 7/2'deki özel yetki kuralı, uyuşmazlık ve mahkeme arasındaki sıkı irtibata dayanır ve haksız fiillerden kaynaklanan uyuşmazlıklarda karar verebilecek en uygun forumdur[64]. Hükümdeki zarar yeri yetki kriteri; uyuşmazlıkla yakınlık, delil toplama kolaylığı ve hukukî kesinliği sağlamanın yanında davalı taraf açısından yetkili mahkemenin makûl bir şekilde öngörülebilmesine de olanak

[63] Bolagsupplysningen Case, paragraf 30.

[64] Bolagsupplysningen Case, paragraf 26.

tanır[65]. Mahkemeye göre, kişilik hakkı sahibinin toplumdaki itibarı dikkate alındığında, mağdurun menfaatlerinin merkezi, internetteki veriden kaynaklanan hasarın en çok hissedildiği yerdir. Bu anlamda haksız fiilin zarar yeri olarak mağdurun menfaatlerinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesi, verinin mağdurun kişilik hakkı üzerinde yarattığı etkiyi en doğru değerlendirebilecek mahkemedir. Ayrıca mağdurun menfaatlerinin merkezi kriteri hem davacının dava açabileceği mahkemeyi kolayca belirleyebilmesine hem de davalının hangi mahkemede dava açılabileceğini makul bir şekilde öngörmesine izin verdiğinden, yetkili mahkemenin öngörülebilirliğinin sağlanması amacı ile de uyumludur[66]. Bu açıklamalardan hareketle ikinci sorunun ilk bölümüne cevap veren ABAD, mağdurun menfaatlerinin merkezi kriterinin yalnızca gerçek kişi mağdur açısından değil tüzel kişi mağdur açısından da kullanılabileceğine karar vermiştir. Diğer bir ifadeyle, ABAD'a göre, Brüksel Ia Tüzüğü m. 7/2, gerçek kişi dışında tüzel kişi mağdur için de kullanılabilir niteliktedir[67].

İkinci olarak ABAD, mağdurun menfaatlerinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesinin, mağdurun uğradığı maddî ya da manevî zararların tamamını tazmin edebileceğine de karar vermiştir. ABAD'ın kişilik hakkı ihlâlinden kaynaklanan uyuşmazlıklar hakkında daha önce verdiği *Shevill* ve *eDate and Matinez* kararları, gerçek kişi mağdurların manevî zararlarına ilişkindi. Dolayısıyla kararla, Brüksel Ia Tüzüğü m. 7/2 hükmünün tüzel kişi mağdurun maddî zararlarını da kapsayacak şekilde geniş yorumlandığının açıklanması, kişilik hakkı ihlâlleri bakımından önemli bir gelişme olmuş[68] ve tüzel kişi mağdurun menfaatlerinin merkezi mahkemesinin, internetteki veri sebebiyle tüzel kişinin uğradığı maddî zararların tamamının tazmini bakımından da yetkili olduğu açıkça ortaya konulmuştur[69]. ABAD, Tüzüğün m. 7/2. maddesinde yer alan zarar yeri yetki kriteri hakkında yaptığı bu

[65] Bolagsupplysningen Case, paragraf 27, 28.

[66] Bolagsupplysningen Case, paragraf, 33, 34, 35.

[67] Bolagsupplysningen Case, paragraf, 38.

[68] **Bogdan** (2018), s. 216.

[69] Bolagsupplysningen Case, paragraf 36.

açıklamalarının ardından, kendisine yöneltilen tüzel kişi mağdurun menfaatlerinin merkezinin nasıl tespit edileceği sorusunu da yanıtlamıştır.

1. Tüzel Kişi Mağdurun Menfaatlerinin Merkezi

a. Tüzel Kişinin Ticarî İtibarının En Yoğun Olduğu Yer

ABAD'a göre, somut uyuşmazlıktaki mağdur gibi ekonomik faaliyetler yürüten tüzel kişi mağdurun menfaatlerinin merkezi, onun ticarî itibarının yoğunlaştığı yer olan ekonomik faaliyetlerinin esas bölümünü icra ettiği yere karşılık gelir. Bu yer tüzel kişi mağdurun sicil yeridir (*registered office*)[70]. Ancak tüzel kişinin sicil yerinin onun menfaatlerinin merkezi olarak kabulü, tüzel kişinin, ekonomik faaliyetlerinin tamamını ya da büyük bir kısmını bu yerde gerçekleştirmesine bağlıdır. Aksi halde tüzel kişinin sicil yerindeki itibarı, diğer ülkelerdeki itibarından fazla olamayacağından tüzel kişinin sicil yeri, onun menfaatlerinin merkezi kabul edilemez[71]. Bu anlamda somut uyuşmazlıkta olduğu gibi tüzel kişi, ekonomik faaliyetlerinin büyük bir bölümünü sicil yerinde değil de bir başka üye devlette yürütüyorsa o üye devletteki itibarı herhangi bir üye devletteki itibarından fazla olacağından, kişilik hakkı ihlâli de en çok ekonomik faaliyetlerinin esaslı bölümünü yürüttüğü bu üye devlette ihlâl edilecektir. Bu anlamda tüzel kişinin ekonomik faaliyetlerinin esas ya da büyük kısmını sicil yeri dışında yürüttüğü uyuşmazlıklarda, hak ihlâlinin varlığı ve ihlâlin kapsamının değerlendirmesini en doğru yapacak mahkeme; sicil yeri dışında, tüzel kişinin ekonomik faaliyetlerinin esas ya da büyük kısmını yürüttüğü üye devlet mahkemesi olacaktır[72]. Diğer bir ifade ile bu hallerde tüzel kişi mağdurun menfaatlerinin merkezi, ekonomik faaliyetlerinin önemli

---

[70] Şirketler hukukunda şirketin kurulu bulunduğu yer, "*place of incorporation*" kavramı ile açıklanırken "*registered office*" kavramı, şirketin sicil yeri (kayıtlı/tescilli ofisi)'nin bulunduğu yeri ifade eder. Ancak şirketin kurulu bulunduğu yer (*place of incorporation*) şirketin yetkili bir kurum tarafından tutulan sicile kaydedildiği yeri (*registered office*) ifade etmek için de kullanılır. Bu kullanım için bkz. Brüksel Ia Tüzüğü m. 63/2. Dolayısıyla ABAD'ın, tüzel kişi mağdurun menfaatlerinin merkez yeri olarak kabul ettiği sicil yerinin (*registered office*), şirketin kurulu bulunduğu yerle aynı yeri ifade edebileceği de hatırlatılmalıdır: **Aygül, Musa** (2007) Milletlerarası Özel Hukukta Şirketlere Uygulanacak Hukukun Tespiti, 1. Baskı, Seçkin, Ankara, s. 89, 90.

[71] Bolagsupplysningen Case, paragraf 41.

[72] Bolagsupplysningen Case, paragraf 42.

bölümünü yürüttüğü ve itibara sahip olduğu yerdir[73]. Görüldüğü gibi ABAD, *eDate and Martinez* davasında gerçek kişi mağdurun menfaatlerinin merkezinin belirlenmesinde kabul ettiği mağdurla daha sıkı irtibatlı üye devlet yaklaşımını, tüzel kişi mağdur açısından da benimsemiştir[74].

Kararda, sicil yeri dışında ekonomik faaliyetlerde bulunan bir tüzel kişinin, menfaatlerinin merkezini belirlerken, hak ihlâline yol açan internet sitesinin İsveç'te profesyonelce yönetilmesi ve dilinden internet sitesinin, özellikle İsveç'te yaşayan kullanıcılar tarafından anlaşılmayı amaçlandığı gibi davalıyı ilgilendiren unsurlara atıf yapılması kafa karıştırıcı görülebilir. Zira davalıya atfedilebilen bu tür koşulların, davacının menfaatlerinin merkezini belirlemekte nasıl bir etki yaratacağı belirsizdir. Ancak ABAD'ın görüşüne göre, aynı davacının menfaatlerinin merkezi; zararın, davalının ve uyuşmazlık konusunun özelliklerine bağlı değişebilir. Örneğin, bir gerçek kişinin menfaatlerinin merkezi, zararın niteliğine bağlı, kendisinin ya da ailesinin yaşadığı bir yerde olabileceği gibi tüzel kişi mağdurun menfaatlerinin merkezi de zararın, davalının ve uyuşmazlık konusunun özelliklerine bağlı ekonomik faaliyetlerin asıl ya da büyük bir bölümünün yürütüldüğü üçüncü bir devlette olabilir. Bu anlamda yapılan bu atıf, kafa karıştırıcı nitelikte olmayıp somut olayın özelliklerine göre değerlendirilebilecek unsurları göstermektedir[75].

b. Ekonomik Faaliyetlerinin Esas Bölümünün Yürütüldüğü Yerin Tespit Edilememesi-Verinin Erişim Yeri Mahkemesinin Yetkisi

Tüzel kişi mağdurun ekonomik faaliyetlerinin esas ya da önemli kısmını yürüttüğü üye devlet mahkemesinin kesin olarak tespit edilemediği hallerde mağdur, menfaatlerinin merkezinin bulunduğu yer kriterinden yararlanamaz[76].

---

[73] Yorum her ne kadar tüzel kişi mağdurun menfaatlerinin merkezinin belirlenmesinde bir esneklik sağlamışsa da şirketlerin dolaşım serbestisi sebebiyle yetkili mahkemenin öngörülebilirliği hususuna zarar vermiştir. Bkz. **Kontogeorgou, Margarita** (2018) "Internationale Zuständigkeit bei Persönlichkeitsrechtsverletzungen von juristischen Personen im Internet Anmerkung zu EuGH 17.10.2017 – C-194/16 (Bolagsupplysningen OÜ, Ingrid Ilsjan /Svensk Handel AB), GPR 2018- Internationales Privat- und Verfahrensrecht, C:1, s. 23-28, s. 27.

[74] Bolagsupplysningen Case, paragraf 40, 41, 42.

[75] **Bogdan** (2018), s. 217.

[76] Bolagsupplysningen Case, paragraf 43.

Yine tüzel kişinin ekonomik faaliyetlerinin esaslı bölümünü gerçekleştirdiği yer, AB üyesi olmayan bir devletse ise mağdur, bu yer mahkemesinde, internetteki veri sebebiyle AB üyesi devletlerde meydana gelen tüm zararların tazmini amacıyla dava açamaz. Başka bir deyişle, bu ihtimalde mağdurun menfaatlerinin merkezi, zarar yeri mahkemesi olarak değerlendirilemez. Mağdurun zarar yeri kriterinden hareketle başvurabileceği mahkemeler ise verinin önceden ya da mevcut durumda erişilebildiği üye devlet mahkemeleridir. Ancak bu ihtimalde de verinin önceden ya da mevcut durumda erişilebildiği üye devlet mahkemeleri, yalnızca kendi ülkesinde meydana gelen zararların tazminine ilişkin karar verebilecek, AB üyesi ülkelerin tamamında meydana gelen zararlar, zarar yeri yetki kriterinden hareketle talep edilemeyecektir[77].

Özetle, Brüksel Ia Tüzüğü m. 7/2 hükmü uyarınca, internetteki veri sebebiyle kişilik hakkı ihlâl edilen tüzel kişiler de zararlarının tazmini amacıyla kendi menfaatlerinin merkezi mahkemesine başvurabilecek ve AB'ye üye tüm devletlerde meydana gelen zararlarının tazminini talep edebilecektir. Aynı zamanda tüzel kişi mağdur da gerçek kişi mağdur gibi verinin erişilebilir olduğu yer mahkemelerine başvurarak sadece o üye ülkede meydana gelen zararların tazmini amacıyla dava açabilecektir.

2. İnternet Ortamından Gerçekleşen Kişilik Hakkı İhlâllerinde İhtiyati Tedbir Talepleri Bakımından Yetkili Mahkeme

ABAD'a ön karar usulü ile sorulan bir diğer soru ise internetteki verinin daha önce ya da mevcut durumda erişilebilir olduğu her üye devlet mahkemesinden, o üye devlette meydana gelen zararla ilgili olarak, internetteki verinin düzeltilmesi ve yayından kaldırılmasının talep edilip edilemeyeceğidir. Sorunun yanıtlanması öncesinde öğretide, verinin erişilebilir olduğu yer mahkemelerinin, kaldırma ve düzeltme kararları verebileceği ve kararının tüm üye ülkelerde geçerli olacağı görüşü hakimdi[78]. Ancak ABAD, düzeltme ve

[77] Ancak genel yetkili mahkeme olan davalının yerleşim yeri mahkemesi ile fiilin işlendiği yer mahkemesi halâ AB üyesi devletlerde meydana gelen tüm zararların tazminine ilişkin yargılama yapabilecek mahkemelerdir. Bkz. **Bogdan** (2018), s. 217. Ayrıca bkz: *eDate and Martinez* ve *Shevill* kararları.

[78] **Kontogeorgou**, s. 27.

kaldırma taleplerinin bölünemez nitelikte kararlar olmasından hareket etmiş[79] ve öğretinin görüşünün aksine soruya olumsuz cevap vermiştir.

ABAD'a göre, internetteki veri ve verinin içeriği her yerdedir ve her yere yayılabilir. Bu anlamda internetteki verinin düzeltilmesi ya da yayından kaldırılması talebi bölünmez nitelikte, tek bir taleptir[80]. Dolayısıyla bu talep, sadece internetteki veriden kaynaklanan zararın tamamının tazmini için başvurulabilecek yer mahkemesinden istenebilir[81]. Ancak ABAD'ın belirlediği tüm zararların tazmininin talep edilebileceği yer mahkemeleri de sadece AB üyesi devletlerde meydana gelen zararla sınırlı yargılama yapabilir. Bu mahkemeler de tüm dünyada meydana gelen zararlar hakkında karar veremeyecektir. Sonuçta *Bolagsupplysningen OÜ* kararı uyarınca verilecek tedbir kararları da sadece AB üyesi ülkelerde meydana gelen zararlara ilişkin olacağından, ABAD'ın kaldırma ve düzeltme taleplerinin bölünemez niteliğinden hareketle verdiği bu karar eleştiriye açıktır[82]. Ancak öğretide, ABAD'ın bu yönde karar vermesinin gerekçesinin kaldırma ve düzeltme taleplerinin bölünemez niteliği olmadığı, verinin erişilebildiği tüm üye devletlere ihtiyati tedbir kararı verme yetkisi tanınmasının ifade özgürlüğü karşında kişilik hakkının sıkı korunması anlamına geleceği ve ABAD'ın bu sonucu istememesi olduğu ileri sürülür[83].

Sonuç olarak ABAD'ın *Bolagsupplysningen OÜ* davasındaki kararı, *Shevill* ve *eDate and Martinez* kararlarıyla birlikte değerlendirildiğinde, AB üyesi ülkelerde hukuka aykırı veriden kaynaklanan tüm zararların tazmininin

---

79 **Krome, Stefanie / Lüdecke, Hannah** (2018) "Tendenz Zur Einheitlichkeit Im Deliktsrecht – Oder Wie Das Mosaik Zusammengesetzt Wird", GPR, S: 4, s. 192-196, s. 195.

80 Oysa internetteki verinin düzeltilmesi ya da kaldırılması talepleri, teknolojik gelişmelerle bölünemez nitelikte talepler olmaktan çıkmıştır. Günümüzde yalnızca belirli bir devletteki internet kullanıcıları açısından internet sitesindeki verinin içeriğinin değiştirilmesi ya da verinin o siteden kaldırılabilmesi mümkündür. Bu itibarla ABAD'ın kaldırma ve düzeltme taleplerinin bölünemez nitelikte olduğu iddiası kabul edilemez. Bkz. **Bogdan** (2018), s. 218.

81 Bolagsupplysningen Case, paragraf 48, 49.

82 **Svantesson, Dan Jerker Börje** (2018) "European Union Claims Of Jurisdiction Over The Internet", Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law, C: 9, S: 2, s. 113-125, s. 121.

83 **Kontogeorgou**, s. 27.

talep edilebileceği; fiilin işlendiği yer mahkemesine karşılık gelen yayımcının kurulu bulunduğu yer mahkemesi, haksız fiilin zarar yeri olan mağdurun menfaatlerinin merkezi mahkemesi ve davalının yerleşim yeri mahkemesinin, internetteki veriden kaynaklanan ihtiyati tedbir talepleri bakımından da yetkili olduğu kabul edilir.

SONUÇ

Kişilik hakkı internet ortamında ihlâl edilen mağdur, Brüksel Ia Tüzüğü m. 7/2 hükmü uyarınca, gerçek ya da tüzel kişi ayrımı yapılmaksızın, AB üyesi ülkelerde verinin neden olduğu maddî ya da manevî tüm zararların tazmini amacıyla haksız fiilin işlendiği yere karşılık gelen yayımcının kurulu bulunduğu yer mahkemesinde ya da haksız fiilin zarar yeri olan mağdurun menfaatlerinin merkezinin bulunduğu üye devlet mahkemesinde dava açabilir. Bu yer mahkemeleri, sadece tazminat talepleri bakımından değil internetteki veriden kaynaklanan ihtiyati tedbir talepleri için de yetkilidir. İlave olarak mağdur, verinin daha önce ya da mevcut durumda erişilebilir olduğu üye ülke mahkemelerine de başvurabilir. Ancak verinin erişim yeri mahkemeleri, yalnızca internetteki veriden kaynaklı, kendi topraklarında meydana gelen zararların tazmini amacıyla açılacak davalarda yetkilidir. Mahkemeler, internetteki veri sebebiyle AB üyesi ülkelerde meydana gelen tüm zararlar hakkında karar veremediğinden, ihtiyati tedbir talepleri bakımından da yetkisizdir. Son olarak internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâli mağduru, Brüksel Ia Tüzüğü m. 4/1 uyarınca, genel yetkili mahkeme olan davalının yerleşim yeri mahkemesinde de dava açabilir. Davalının yerleşim yeri mahkemesinde açılan bu davada mağdur, kişilik hakkı ihlâli sebebi ile AB üyesi ülkelerde meydana gelen tüm zararlarının tazminini talep edebileceği gibi ihtiyati tedbir talebinde de bulunabilir.

Kararlardan da anlaşılacağı üzere ABAD; verinin oluşturulması, internete yüklenmesi, sunucuda depolanması ya da erişilmesi gibi ihlâlin oluşum aşamalarından hiçbirisini, mahkemelerin milletlerarası yetkisini tesis eden kriter olarak tek başına kullanmamıştır. Mahkeme, fiilin işlendiği yerinin belirlenmesinde, verinin oluşturulmasından internete yüklenmesine kadar ki sürecin organize edildiği yere odaklanmıştır. Bu yolla ABAD, yetkili

mahkemenin, içerik sağlayıcının o an için bulunmuş olabileceği, verinin internete yüklendiği ya da metninin hazırlandığı yer gibi, tesadüfi bir yer olmasının önüne geçmiştir. Esasen mahkeme, içerik sağlayıcının tek bir fiilinden ziyade haksız fiilin tüm unsurları ile organize edildiği yere odaklanarak; uyuşmazlıkla gerçek irtibata sahip, fiile ilişkin ciddi delillerin bulunabileceği, tesadüfi nitelik taşımayıp yetkili mahkemenin taraflarca öngörülebilmesine hizmet eden yer mahkemesinin fiilin işlendiği yer olduğuna karar vermiştir. Benzer şekilde zarar yeri mahkemesinin tespitinde de ABAD, uyuşmazlıkla sıkı irtibat ilkesine dayanmış ve internetteki verinin etkisinin, mağdur ve üçüncü kişilerce en çok hissedildiği yer olan mağdurun menfaatlerinin merkezinin, haksız fiilin zarar yeri olduğuna hükmetmiştir. Çözüm, zarar yeri mahkemesinin yetkisinin tesadüfi olmasının önüne geçtiği gibi zararın en çok hissedileceği yerin dikkate alınması suretiyle taraflarca öngörülebilecek bir yerin yetkilendirilmesine de imkân sağlamıştır. Yine mahkeme, verinin erişildiği ve mağdurun zarar gördüğünü iddia ettiği yerlerdeki mahkemelerin yetkisini de göz ardı etmeyerek, kişilik hakkı ihlâli mağdurunu korumuştur.

Son olarak *eDate and Martinez* ve *Bolagsupplysningen OÜ* kararları her ne kadar internet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlâllerinden kaynaklanan uyuşmazlıklar hakkında verilmişlerse de öğretinin de kabul ettiği gibi kararlarda benimsenen yaklaşımlar, internet ortamında gerçekleşen fikrî mülkiyet hakkı ihlâlleri ile TV ve radyo yayını gibi içeriğin sınır ötesi yayılımının yoğun olduğu ihlâller için de kullanılabilecek niteliktedir[84]. Ayrıca mağdurun menfaatlerinin merkezi kriteri, sadece internet ortamında gerçekleşen uyuşmazlıklarda değil radyo, TV, dergi ya da gazete yoluyla işlenen ihlâller için de kullanılmalıdır. Zira çözüm, verinin hem internette hem de geleneksel yazılı medyada yer aldığı uyuşmazlıklarda, zararın hangi kısmının internete atfedileceğinin tespitinin yapılması ihtiyacı ile geleneksel yazılı medyadan kaynaklanan zararlar için ayrı dava açılması zorunluluğunu da ortadan kaldıracaktır[85].

[84] **Bogdan** (2018), 219.

[85] **Kernen**, s. 326.

KAYNAKÇA

Aygül, Musa (2007) Milletlerarası Özel Hukukta Şirketlere Uygulanacak Hukukun Tespiti, 1. Baskı, Seçkin, Ankara.

Bigos, Oren (2005) "Jurisdiction over Cross-Border Wrongs on the Internet", The International and Comparative Law Quarterly, C: 54, S: 3, s. 585-620.

Bogdan, Michael (2011) "Defamation on the Internet, Forum Delicti and the E-Commerce Directive: Some Comments on the ECJ Judgment in the eDate Case", Yearbook of Private International Law, C: 13, s. 483-492.

Bogdan, Michael (2018) "Regulation Brussels Ia and Violations of Personality Rights on the Internet", Nordic Journal of International Law, C: 87, S: 2, s. 212-220.

Çelikel, Aysel/Erdem, Bahadır B. (2021) Milletlerarası Özel Hukuk, 17. Baskı, Beta, İstanbul.

Dardağan, Esra (2005) Milletlerarası Usul Hukukunda Aşkın Yetki Kavramı, 1. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara.

Dural, Mustafa/ Öğüz, Tufan (2021) Türk Özel Hukuku-Cilt II Kişiler Hukuku, 22. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul.

Ekşi, Nuray (2000) Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi, 2. Baskı, Beta, İstanbul.

Hess, Burkhard (2012) "Der Schutz der Privatsphäre im Europäischen Zivilverfahrensrecht", Juristen Zeitung, C: 67, S: 4, s. 189-193.

Kernen, Alexander (2014) Persönlichkeitsverletzungen im Internet Zuständigkeit schweizerischer Gerichte im internationalen Verhältnis, 1.Baskı, Dike Verlag, Zürich.

Kontogeorgou, Margarita (2018) "Internationale Zuständigkeit bei Persönlichkeitsrechtsverletzungen von juristischen Personen im Internet Anmerkung zu EuGH 17.10.2017 – C-194/16 (Bolagsupplysningen OÜ, Ingrid Ilsjan /.Svensk Handel AB), GPR 2018-Internationales Privat- und Verfahrensrecht, C: 1, s. 23-28.

Krome, Stefanie / Lüdecke, Hannah (2018) "Tendenz Zur Einheitlichkeit Im Deliktsrecht – Oder Wie Das Mosaik Zusammengesetzt Wird", GPR, S: 4, s. 192-196.

Lehmann, Matthias (2015) The Brussels I Regulation Recast, (Eds: Dickinson, Andrew/ Lein, Eva/ James, Andrew), 1. Baskı, Oxford University Press, Londra.

Mankowski, Peter (2012) "European Commentaries on Private International Law Brussels I Regulation Revised Edition", Magnus, Ulrich / Mankowski Peter (eds), Sellier European Law Publishers, Munich.

Márton, Edina (2016) Violations of Personality Rights through the Internet: Jurisdictional Issues under European Law, 1. Baskı, Baden, Nomos.

Mefford, Aron (1997) "Lex Informatica: Foundations of Law on the Internet," Indiana Journal of Global Legal Studies, C: 5, S: 1, s. 211-237.

Nagy, Csongor Istvan (2012), "The World is Dangerous Weapon: Jurisdiction Applicable Law and Personality Rights in EU Law Missed and New Opportunities", Journal of Private International Law, C: 8, S: 2, s. 251-296.

Nomer, Ergin (2021) Devletler Hususî Hukuku, 23. Baskı, Beta, İstanbul.

Oğuz, Habip (2012) İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlâli ve Korunması, 2. Baskı, Adalet, Ankara.

Oster, Jan (2012) "Rethinking Shevill. Conceptualising the EU Private International Law of Internet Torts Against Personality Rights", International Review of Law, C: 28, S: 2-3, s. 113-128.

Özel, Sibel (2003) "Basın Yoluyla Kişilik Hakkı İhlali Davalarında Yetkili Mahkemenin Tesisinde Ele Alınan Haksız Fiilin İka Yeri Kuralına Avrupa Adalet Divanı Tarafından Getirilen Yorum: Fiona Shevill and Others v. Pres Alliance SA Davası", Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan, (Eds: Öztek, Selçuk/ Yıldırım, Kamil/ Yıldırım, Nevhis Deren), s. 263-279.

Özel, Sibel (2004) Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Hakkının Korunması, 2. Baskı, Seçkin, Ankara.

Roth, Wulf-Henning (2013) "Persönlichkeitsschutz im Internet: Internationale Zuständigkeit und Anwendbares Recht", IPRax, S: 3, s. 215-227.

Serozan Rona (1977) "Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler" İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, C: 11, S: 14, s. 93-112.

Siebert, W. (1969) "Şahsiyet Hakları ile İlgili Meseleler", (Çeviren Bilge Öztan), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 26, S: 1, s. 217-230.

Svantesson, Dan Jerker Börje (2016) Private International Law an the Internet, 3. Baskı, Kluwer Law International B.V, Hollanda.

Svantesson, Dan Jerker Börje (2018) "European Union Claims Of Jurisdiction Over The Internet", Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law, C: 9, S: 2, s. 113-125.

Şanlı, Cemal/ Esen, Emre/Ataman-Figanmeşe, İnci (2021) Milletlerarası Özel Hukuk, 9. Baskı, Beta, İstanbul.

Tandoğan, Haluk (1963) "Şahsiyetin Akit Dışı İhlâllere Karşı Korunmasının İşleyiş Tarzı ve Basın Yoluyla Olan İhlâllere Karşı Özel Hayatın Korunması" Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 20, S: 1, s. 1-36.

Villalón, Cruz (2011) "Opinion of Mr Cruz Villalón — Joined Cases C-509/09 and C-161/10 Opinion of Advocate General Cruz Villalón Delivered on 29 March 2011, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62009CC0509&from=FR>, s.e.t.18.02.2022.

Wagner, Gerhard (1998) "Ehrenschutz und Pressefreiheit im europäischen Zivilverfahrens- und Internationalen Privatrecht", Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht / The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, C: 62, S: 2, s. 243-285.

Wandell, Tracie E. (2011) "Geolocation and Jurisdiction: From Purposeful Availment to Avoidance and Targeting on the Internet", Journal of Technology Law & Policy, C: 16, S: 2, s. 275-306.

Wendy A. Adams (2002) "Intellectual Property Infringement in Global Networks: The Implications of Protection Ahead of the Curve", International Journal of Law and Information Technology, C: 10, S: 1, s. 71-131.